

Деркач Н. В.,

к. ф. н., доцент,

Снітко В. В.,

здобувачка вищої освіти гр. А41

Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів, Україна

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТЕМИ КОХАННЯ У ПОЕЗІЇ Е.А. ПО

Творчий доробок видатного американського письменника і поета Е.А. По і сьогодні продовжує привертати чимало уваги мовознавців і літературознавців з огляду на особливий символізм, містичність і концептуальну глибину його текстів. Розгляду жанрових особливостей літературних праць Е.А. По, створених у межах літературного напрямку темного романтизму, їхньої тематики й проблематики присвячено чимало наукових розвідок (див. напр. [Stoval; Martens; Phillips]). Водночас окремі питання репрезентації тематики кохання у віршах Е.А. По, тлумачення ролі символів та інших художніх засобів у її розкритті, віддзеркалення обставин особистого життя поета в його ліриці, наразі продовжують залишатися дискусійними. З огляду на це у межах започаткованого дослідження розглядаються лінгвостилістичні засоби репрезентації теми кохання у трьох знакових віршах Е.А. По *To One in Paradise*, *Eulalie* та *Annabel Lee*.

Варто відзначити, що тема кохання традиційно має трагічний відтінок у творчості Е.А.По, адже однією з найбільш романтичних він уважав тему смерті прекрасної жінки [5, р. 29]. У більшості віршів жінки представлені як нещасні жертви злої долі [1, р. 59], а героїні і сюжети віршів тісно пов'язані з подіями особистого життя Е.А. По. Наприклад, вірш *Annabel Lee* Е.А. По написав після смерті своєї дружини В. Клемм, а ім'я Аннабель Лі було обрано через його простоту і мелодійність [6, pp. 197–198], сумну ліричність. Натомість веселе, світле ім'я – Євлалія [там само, pp. 198] натхненне щасливим етапом життя По.

На написання вірша *To One in Paradise* [4, р. 31] (1833 р.), що передбачався як частина новели «Побачення» (*The Assignment*), Е.А. По надихнули рядки Дж.Г. Байрона, присвячені його юнацькій любові М. Чаворт, що вийшла заміж за іншого. Однак нерозділене кохання Байрона у *To One in Paradise* перетворюється на елегію про смерть коханої у Е.А. По [3, р. 211]. Мелодійність вірша виформовується перехресними римами, алітерацією милозвучних сонантів /l/, /m/. У свою чергу, звук /f/ у першій строфі, /s/, /ʃ/, у другій і третій надають певні додаткові смисли. Зокрема повторення /f/ асоціюється, скоріше, з легким бризом, що віє над островом, а накопичення шиплячих приголосних передбачає дещо більший розгул стихії. Простір вірша точковий, фантастичний – *a green isle in the sea, Paradise*. Ліричний герой зосереджений на минулому, спогадами про яке і думками про вічність своєї коханої циклічно сповнені його дні. Позачасовість і піднесеність вірша підкреслено архаїчними граматичними формами *thou, wast, didst*, лексикою на позначення смерті і вічності *shrine, flowers, spirit, mute, motionless, thunder-blasted tree, stricken eagle, ethereal, eternal*. Опис втраченої коханої у вірші майже відсутній і акцент зроблено на окресленні внутрішніх переживань ліричного героя, підтриманих зображенням образів природи і протиставленням світів – наближеного до реального і потойбічного, межа між якими стирається, так що якісь об'єкти існують тільки в одному з двох світів (*a green isle, eternal streams; the thunder-blasted tree, stricken eagle*), а щось – в обох одночасно (*the solemn sea, a fountain, a shrine, flowers*).

Зовсім іншою, грайливою тональністю щасливого кохання наділений вірш *Eulalie* [4, р. 32], написаний у 1843 р., коли Е.А. По переживав час певної стабільності й успішності у своєму житті. Психологічний простір вірша демонструє перехід від тужливого й депресивного стану ліричного героя (*world of moan, my soul was a stagnant tide*) до

оптимістичного й піднесеного, що далі випромінює вірш (*fair, gentle, smiling, bright, lustre, radiant, gold, pearl, shines bright and strong*). Хоча традиційно згадується душа як вмістище суму і кохання, проте значна увага приділяється фізичній привабливості жінки, опис кучерів майже тактильний і має певну двозначність, зашифрована сексуальність, адже *curl* означає і «кучер», «завиток», «вигин». Певний натяк на сексуальні стосунки можна побачити в останніх рядках, де згадується Астарта – богиня-покровителька жінок, що асоціюється з коханням, материнством і місячним сяйвом, хоча у вірші вона яскраво сяє вдень і вночі (*all day long shines bright and strong*), і Евлалія повсякчас звертає до неї свій погляд заміжньої жінки (*matron eye*).

Зрештою, у вірші *Annabel Lee* [4, pp. 80–81] представлено нещасне романтичне кохання – щастя юних закоханих, що збираються одружитися, перериває смерть дівчини. Час у вірші, з одного боку, має певну лінійність й дозволяє реконструювати певну послідовність подій, оформлених часовими формами минулого невизначеного часу. Утім невизначеність їхньої точки відліку підкреслюється типового для балад повідомленням, що все сталося у прадавні часи *many, many a year ago*. Засоби фонетичної стилістики відображають, з одного боку, типову баладну наповненість сонантами (алітерація /m/, /l/) й голосними /e/, /ei/, /ai/, /ʌ/, а з іншого, ускладненість сюжету позначена більшою варіативністю звуків, значною часткою шиплячих /s/, /ʃ/, /tʃ/ і проривного /r/. Текст останньої строфи має позачасову віднесеність, оформлену за допомогою теперішнього невизначеного часу. Така позачасовість підкреслюється вертикальним просторовим вектором останньої строфи і зверненням до космічного простору, представленого небесними тілами (*the moon, the stars*). Загалом, простір вірша варіативний, фантастичний – *a kingdom by the sea*, його горизонтальний вектор представляє дії людей, а вертикальний – оригінальну міфологічну модель світу, що охоплює світ людей (*kingdom by the sea*), янголів (*Heaven above*) і демонів (*under the sea*). При цьому ворожими до героїв виявляються всі зазначені світи, а янголи наділені у По типовими людськими вадами – заздрістю, підлістю. Сили природи у вірші або налаштовані до героїв вороже (*a wind blew out of the cloud, chilling and killing my Annabel Lee*), або байдуже (*the sea*). Дружньо-нейтральною для закоханих світом є вічність позачасовості, якою наділені космічні тіла, що несуть в собі асоціацію з неземними рисами втраченої коханої (напр. очі – зірки).

Таким чином, наведені вище елементи аналізу віршів *To One in Paradise*, *Eulalie* та *Annabel Lee* дають можливість зробити висновок про суттєву варіативність їхньої емоційної палітри, що певною мірою корелює із загальним уявленням про обставини особистого досвіду поета, відомі на основі біографічних і літературних джерел. Зокрема *To One in Paradise* являє собою технічно досконале, естетичне й піднесене, але до певної міри емоційно поверхове звернення до вподобаної Е.А. По теми смерті прекрасної жінки, *Eulalie* репрезентує незвичний для По аспект щасливого, навіть, фізичного кохання, а поезія *Annabel Lee* позначена емоційним надривом, більшою «нерівністю» ритмічної структури тексту і його фоносемантики. Перспективним напрямом подальших досліджень зазначеної проблематики може бути більш поглиблений розгляд семантичного простору віршів Е.А. По, пов'язаних з любовною тематикою, в особливості, його емотивної й концептуальної складових.

Список використаних джерел

1. Kuhon F. Woman Representation in Poe's 'To Helen'. *Ide Bahasa*, 2(1), 2020. P. 59–68.
2. Martens E. The Representation of Women in the Works of Edgar Allan Poe. Gent: Universiteit Gent, 2013. 81 p. Retrieved from: <https://bit.ly/42mzUhg>.
3. Poe E.A. The Collected Works. Ed. by T.O. Mabbott. Vol. 1: Poems. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1969. 657 p.
4. Poe E.A. The Complete Poems of Edgar Allan Poe. Boston and New York: Houghton Mifflin Company, 1917. 452 p.
5. Poe E.A. The Raven and the Philosophy of Composition. San Francisco and New York: Paul Elder and Company. 1906. Retrieved from: <https://bit.ly/4jzgr2s>.
6. Stovall F. The Women in Poe's Poems and Tales. In: *Studies in English*, 5, 1925. P. 197–209.